

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

**Донецького державного університету
управління**

ТОМ XX

**Серія “Економіка”
Випуск 313 “Проблеми та
перспективи забезпечення
стабільного соціально-
економічного розвитку”**

Маріуполь 2019

УДК 33(08)

Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка». Т. XX, вип. 313. – Маріуполь, ДонДУУ, 2019. – 237 с.

Засновник: Донецький державний університет управління

Редакційна колегія:

головний редактор – д.держ.упр., проф. Марова С.Ф.;
заступник головного редактора – д.е.н., проф. Балуєва О.В.;

д.е.н., проф., академік НАН України Амоша О.І. (Інститут економіки промисловості НАН України);
д.е.н., проф. Бардась А.В. (Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет»);
д.е.н., доц. Бойко Л.М. (Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка);
д.соц.н., проф. Бурега В.В. (Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»);
д.е.н., проф. Дубницький В.І. (Український державний хіміко-технологічний університет);
д.е.н., проф. Дятлова В.В. (Донецький державний університет управління);
д.е.н., проф. Прокопенко О.В. (Сумський державний університет);
д.е.н., проф. Смерічевський С.Ф. (Донецький державний університет управління);
д.е.н., проф. Солоха Д.В. (Київський національний університет культури і мистецтв);
д.е.н., проф. Сохнич А.Я. (Львівський національний аграрний університет Міністерства аграрної політики та продовольства України);
д.держ.упр., проф. Токарева В.І. (Донецький державний університет управління);
д.ю.н., проф., чл.-кор. НАПрН України Устименко В.А. (Інститут економіко-правових досліджень НАН України)

Збірник розрахований на науковців, працівників органів державної влади і органів місцевого самоврядування, викладачів вищої школи, аспірантів, магістрів і студентів.

Затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.12.2015 р. № 1328 як фахове видання з економічних наук.

Адреса редакції: 87513, м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58.

Телефон: (0629) 38-97-74

Видається за рішенням Вченої ради ДонДУУ.

© **Донецький державний
університет управління,
2019**

ЗМІСТ:

Марова С. Ф., Поважний О. С., Солоха Д. В. СТРАТЕГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КОМПЛЕКСНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	6
Макаренко М. В., Оніщенко В. В., Устїнов Р. Г. ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА	19
Карлова О. А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВОЮ НЕРУХОМІСТЮ РЕГІОНУ	27
Павловська А. С. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ АПК: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	37
Фінагіна О. В., Коваленко Ю. О., Пригодюк О. М. СМАРТ-ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ: МАЙБУТНЄ РЕГІОНІВ ТА ПІДПРИЄМСТВ	44
Семерей Ж. В., Храпкіна В. В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ РОЗВИТКУ	60
Цимбалюк І. О. САМОРОЗВИТОК РЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ ІНКЛЮЗИВНОСТІ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	67
Хомюк Н. Л. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В РЕГІОНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	78
Буряк Є. В. ПЕРСПЕКТИВИ ПАСПОРТИЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО КЛАСТЕРОУТВОРЕННЯ В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	89
Бітюк І. М. РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ	99
Мильніченко С. М. РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН.....	108
Калініна Г. Г. ОБҐРУНТУВАННЯ ЗНАЧЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІСТО-ПОРТ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ.....	119
Атаманчук З. А. ІНВЕСТИЦІЇ В ІННОВАЦІЇ ЯК ПОШТОВХ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	127
Васильченко Л. С. ЕТАПИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНТЕГРОВАНИХ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА.....	133
Белякова О. В. ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОСНОВ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ І НАУКИ	140
Ткачук О. В. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ ОРІЄНТАЦІЮ ДОРΟΣЛОГО НАСЕЛЕННЯ	148
Проданова Л. В., Хорощун Ю. В. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРСАЙТУ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	158
Мізіна О. В., Становський І. В., Мальований Б. Ю. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ.....	169

Тарасенко О. Ю., Пінчук Г. Р. СУЧАСНИЙ СТАН ВУГЛЕДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	177
Макаренко М. В., Чала О. Р., Кайдаш К. Ю. ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ ЄВРОПИ.....	186
Кравченко А. В., Токарева Т. С., Бура М. О. ВИЗНАЧЕННЯ ВАЖЕЛІВ ЛІДЕРСТВА ПОРТІВ АНТВЕРПЕН ТА РОТТЕРДАМ.....	195
Семеніхіна В. В. СКЛАДОВІ СОЦІО-ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	203
Барбанова І. С. СКЛАДОВІ ТА УМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	211
Становська Т. В. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	223
Атаманчук З. А. УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ В ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СВІТОВОЇ ГОТЕЛЬНО-ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ.....	232

CONTENTS:

Marova S., Povazhnyi O., Solokha D. STRATEGIC POTENTIAL OF INTEGRATED REGIONAL DEVELOPMENT AS A GUARANTEE OF EFFECTIVE FUNCTIONING OF THE NATIONAL ECONOMY	6
Makarenko M., Onishchenko V., Ustynov R. ENTERPRISE HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PRACTICE.....	19
Karlova O. SOCIO-ECONOMIC DIRECTION OF MANAGEMENT OF RESIDENTIAL REAL ESTATE IN THE REGION	27
Pavlovska A. ECONOMIC POLICY FOR SUPPORTING SMALL AND MEDIUM BUSINESS AIC: EXPERIENCE OF UKRAINE AND COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION.....	37
Finagina O., Kovalenko Yu., Prygo diuk O. SMART-ECONOMY OF UKRAINE: THE FUTURE OF REGIONS AND ENTERPRISES.....	44
Semerei Zh., Khrapkina V. METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FINANCIAL MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT	60
Tsymbaliuk I. SELF-DEVELOPMENT OF THE REGION ON THE BASIS OF INCLUSIVITY UNDER OF FINANCIAL DECENTRALIZATION CONDITIONS	67
Khomiuk N. ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES IN THE REGION IN TERMS OF DECENTRALIZATION	78
Buriak Ie. PERSPECTIVES OF CERTIFICATION OF REGIONAL CLUSTER FORMATION IN THE SYSTEM OF UKRAINIAN MANAGEMENT.....	89
Bitiuk I. REGIONAL SMALL AND MEDIUM BUSINESS SUPPORT POLICY.....	99
Mylnichenko S. EDUCATION DEVELOPMENT IN UKRAINE: FEATURES AND PRIORITIES OF INNOVATIVE CHANGE	108

Kalinina H. RATIONALE OF THE IMPORTANCE OF THE CITY-PORT COMMUNICATION FOR THE DEVELOPMENT OF THE TERRITORY	119
Atamanchuk Z. INVESTING IN INNOVATIONS AS A STIMULUS FOR THE TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT	127
Vasilchenko L. STAGES OF PROCESS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF INTEGRATED MARKETING COMMUNICATIONS OF THE ENTERPRISE	133
Bieliakova O. DEFINITION OF THE CONCEPTUAL BASIS FOR THE FORMATION OF MECHANISMS OF INTERACTION BETWEEN THE STATE, BUSINESS AND SCIENCE.....	140
Tkachuk O. PROBLEMS OF MANAGING ADULT VOCATIONAL GUIDANCE.....	148
Prodanova L., Khoroshun Yu. FORSITE TECHNOLOGY IN THE STRATEGIC MANAGEMENT DEVELOPMENT OF THE AGRARIAN NATIONAL ECONOMY SECTOR.....	158
Mizina O., Stanovskyi I., Malovany B. MODERN PARADIGMS OF ASSESSMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES	169
Tarasenko O., Pinchuk H. THE MODERN STATE OF THE COAL INDUSTRY: CHALLENGES AND SOLUTIONS.....	177
Makarenko M., Chala O., Kaydash K. RESEARCH OF THE PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF EUROPEAN SEAPORTS	186
Kravchenko A., Tokarieva T., Bura M. DETERMINATION THE LEVERS OF LEADERSHIP OF THE PORTS OF ANTWERP AND ROTTERDAM.....	195
Semenikhina V. COMPONENTS OF SOCIO-ENVIRONMENTAL DIAGNOSTICS OF ACTIVITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE	203
Barbanova I. COMPOSITIONS AND CONDITIONS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGION.....	211
Stanovska T. EUROPEAN EXPERIENCE IN REFORMING THE PENSION SYSTEM IN UKRAINE.....	223
Atamanchuk Z. MANAGEMENT APPROACHES IN THE WORLD TOURISM AND HOTEL BUSINESS ACTIVITY	232

регіонів України. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*: зб. наук. праць Херсон. нац. тех. ун-ту. Херсон: ХНТУ, 2018. Вип. 29 (18). С. 66–74.

7. Zinchenko O. A. Modern trends in the development of mechanisms for the formation and activation of regional image. *Theoretical achievements for practice*: тези доп. XXVIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Morrisville, USA, 22 вересня 2018 р.). Morrisville: Lulu Press, 2018. С. 55–59.

УДК 334.012

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

БІТЮК І. М.,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
менеджменту та бізнес-
адміністрування
Черкаського державного
технологічного університету

У статті обґрунтовано поняття «регіональна політика» та надано авторське визначення регіональної політики як сфери управлінської діяльності з широким спектром впливу та різноспрямованим ресурсним забезпеченням у межах стратегічного розвитку суспільства. Визначено мету, суб'єкти та різновиди регіональної політики. Сформовано узагальнене бачення етапів формування політики підтримки малого та середнього бізнесу в Україні. Виділено імпліцитну та експліцитну форму регіональної політики.

Ключові слова: *регіональна політика, імпліцитна та експліцитна форма, малий та середній бізнес, державна та місцева підтримка підприємництва, економічний розвиток регіонів.*

В статтє обосновано понятие «региональная политика» и предоставлено авторское определение региональной политики как сферы управленческой деятельности с широким спектром воздействия и разнонаправленным ресурсным обеспечением в рамках стратегического развития общества. Определены цели, субъекты и виды региональной политики. Сформировано обобщенное видение этапов формирования политики поддержки малого и среднего бизнеса в Украине. Выделено имплицитно и эксплицитную форму региональной политики.

Ключевые слова: *региональная политика, имплицитно и эксплицитная форма, малый и средний бизнес, государственная и местная поддержка предпринимательства, экономическое развитие регионов.*

The article substantiates the notion of "regional policy" and provides the author's definition of regional policy as a sphere of management activity with a wide range of influence and diverse resource provision within the strategic development of society. The purpose, subjects and varieties of regional policy are defined. A generalized vision of the stages of forming a policy of support for small and medium-sized businesses in Ukraine has been formed. The implicit and explicit form of regional policy is highlighted.

Keywords: *regional policy, implicit and explicit form, small and medium-sized businesses, state and local support for entrepreneurship, economic development of regions.*

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобалізації економічних процесів, регіональна політика є досить важливим елементом ринкової економіки. Світовий досвід та практика господарювання свідчать, що ефективна регіональна політика є рушійною силою розвитку малого і середнього бізнесу та базисом стабільності суспільства. Адже, саме розвиток малого та середнього бізнесу в процесі перманентного пристосування до змін зовнішніх факторів приводить до структурних трансформацій в економіці країни та перебудови суспільства на базі збільшення кількості «середнього класу» як основи соціальної стабільності країни.

Метою статті є необхідність теоретичного обґрунтування щодо удосконалення регіональної політики підтримки та розвитку малого і середнього бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники проблем підтримки та розвитку малого та середнього бізнесу приділяють увагу дослідженням чинників впливу на процеси формування програм регіональної політики. Вагомий науковий внесок у дослідження зазначеної проблематики зробили праці Б. Адамова, О. Амоші, Л. Антонюка, Г. Атаманчука, Ю. Бажала, П. Брауна, В. Вакуленко, З. Варналія, Л. Воротіна, В. Гейця, Б. Гогвуда, М. Долішнього, О. Валевського, О. Кілієвича, С. Кірєєва, М. Крупки, Д. Ляпіна, О. Оболенського, Л. Пала, М. Чумаченка, Л. Шевчука, Й. Шумпетера.

Незважаючи на значну кількість досліджень щодо діяльності малого та середнього бізнесу, залишаються недостатньо вивченими питання регіональної політики підтримки та розвитку малого і середнього розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регіональна політика – сфера управлінської діяльності, складний механізм регулювання процесів розвитку в системі цільових векторів за рахунок інструментів законотворчості, адміністрування, інформаційного та консультативного

забезпечення, різноманітних заходів організаційного та інфраструктурного характеру, що спрямовані на ефективність, результативність, дієвість впливу влади в форматах відносин: між державою та регіонами; регіонів між собою; регіональною владою та населенням, бізнесом.

Підсумовуючи вищевикладене, доцільно вважати, що регіональна політика – це один із досить важливих напрямів державної політики, що націлений на розвиток регіонів, з урахуванням загальнонаціональних пріоритетів розвитку. Досліджуючи еволюцію розвитку регіональної політики України, відзначають, що тільки з 1999 р. цьому питанню почала приділятися значна увага. Адже був поданий проект Концепції державної регіональної політики, проте Указ прийнятий Президентом України 25 травня 2001 р.

Досліджуючи державне управління розвитком регіонів, О. Бородіна зазначає: «У Концепції державної регіональної політики сформульовано основоположні принципи її здійснення: конституційність та законність – реалізація політики здійснюється відповідно до Конституції та законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України на засадах чіткого розподілу завдань, повноважень та відповідальності між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; забезпечення унітарності України та цілісності її території, зокрема єдність економічного простору на всій території держави, її грошово-кредитної, податкової, митної, бюджетної систем; поєднання процесів централізації та децентралізації влади, гармонізація загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів; максимальне наближення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, до безпосередніх споживачів; диференційованість надання державної підтримки регіонам відповідно до умов, критеріїв та строків, визначених законодавством; стимулювання тісного співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у розробленні та реалізації заходів щодо регіонального розвитку» [1, с. 7–15, 2].

Розроблена Державна стратегія регіонального розвитку обґрунтовує основні завдання та функції регіональної політики України до 2020 р., методи та вектори дії. Причому, розроблені завдання враховують темпи розвитку бізнесу, інвестиційно-інноваційну привабливість регіонів, соціально-економічний розвиток регіонів, перспективи розвитку регіонів, урбанізацію, фінансово-економічну кризу, темпи впливу робочої сили за кордон, нерівномірність розвитку регіонів.

Узагальненою метою регіональної політики постає забезпечення стійкого розвитку; усунення конфліктів та проблем економічного,

соціального, культурного, екологічного, демографічного характеру; вирівнювання диспропорцій територій; стимулювання прогресу; регулювання розміщення виробничих сил.

Суб'єктами регіональної політики є владні органи, структури регулювання розвитку територій.

Існують такі різновиди регіональної політики: державна; регіональна політика територій; міжрегіональна; галузева (відомча) регіональна політика.

Надамо визначення регіональної політики як сфери управлінської діяльності з широким спектром впливу та різноспрямованим ресурсним забезпеченням у межах стратегічного розвитку суспільства.

Регіональна політика країни – це системний управлінський вплив на ключові сфери економіки, екології, політики, науково-технічного розвитку та соціуму відповідно до базових інтересів держави та її регіонів. Саме державна регіональна політика акумулює та відтворює систему відносин між: «владною та бізнесом»; «владною та населенням»; «зовнішнім оточенням країни і внутрішнім господарським та соціальним комплексом»; «регіон–регіон» та форматує інші групи відносин з урахуванням стратегічного бачення майбутнього.

В подальшому будемо визнавати синонімічність категорій «регіональна політика» та «регіональна соціально-економічна політика». Однак існує складність синонімічності з позиції більш широкого розуміння та наповнення категорії «регіональна політика» за рахунок усього спектра повноважень державної влади, управлінських механізмів та інструментів, що вона залучає.

Регіональна політика визнається науковцями та практиками як складно структурована. Вона має багато внутрішніх складових, які доповнюються, інтегруються, диверсифікуються з урахуванням внутрішніх потреб та бачення майбутнього регіонів.

Надамо структурування найбільш класичного, поширеного бачення компонентних складових: економічна, екологічна, демографічна, екістична, соціальна, інформаційна, культурна, геополітична, інфраструктурна, підтримки малого та середнього бізнесу. Таку структуру класично наводять науковці, розширюючи та систематизуючи своє бачення класифікацій [3, 4]. Кожен із підвидів окремо структурують та ускладнюють з урахуванням інтересів і пріоритетів розвитку окремих територій.

Окремим напрямом регіональної політики в ЄС, відповідно і в Україні, визнано підтримку МСБ. Цей різновид політики став актуальним, має цільове спрямування дій (рис. 1).

Рис. 1. Цільова політика комплексної підтримки МСБ

Поєднання, синергетичність різноспрямованих заходів державної регіональної політики з вектором підтримки МСБ та стимулювання процесу бізнес-інкубування надає унікальну перспективу стосовно залучення потенціалу нашої країни у вирішенні складних питань: стимулювання та спрощення фінансування бізнесу; прозорості процесів фінансування малого та мікробізнесу; інноваційності підтримки бізнесу; нарощування інноваційного бізнесу; концентрації ресурсів підтримки у консолідованих проектах та платформах співпраці [5, с. 103-110].

Світова і вітчизняна практика підтверджують, що нормою і обов'язковою умовою успішного розвитку малого і середнього бізнесу (на відміну від великого) є державна й місцева підтримка та заохочення цієї сфери на користь усієї держави і окремих регіонів. Завдання держави полягає в тому щоб підтримувати малий та середній бізнес та створювати

правові і соціально-економічні умови для його розвитку і розширеного відтворення. Для держави основна значущість цього сектора полягає в можливості забезпечення повної зайнятості та знятті соціальної напруженості. Досить рідкісними, хоча й такими, що мають місце, є прецеденти, коли малий бізнес є джерелом великих надходжень до бюджету, а ось дати можливість людям заробити самим і утримувати свою сім'ю – істинна причина необхідності більшої підтримки і стимулювання цієї сфери на державному рівні [6, с. 87–120].

Не менш значущою є ефективність розвитку малого бізнесу для економіки регіонів. По-перше, малий бізнес через його численність і розповсюдженість на території є могутньою зв'язуючою ланкою, каталізатором і стимулятором ділової активності. Його розвиток і вдосконалення спричиняє появу все нових елементів регіональної інфраструктури: інформаційного обслуговування, засобів зв'язку і транспорту, всіляких видів технічних, консультантських і комунальних послуг. По-друге, нарощування товаровиробництва, торгівлі і послуг на території починає активно залучати додаткові потоки населення, а також активізувати внутрішні заощадження населення, плюс залучати додаткові капітали з інших регіонів. Обидва чинники своїм кінцевим результатом забезпечують збільшення надходжень грошових коштів до місцевих бюджетів. У регіонах, де немає великого виробництва, сумарні надходження від малих і середніх підприємств можуть перебивати такі від діяльності великих підприємств [6, с. 54–72].

В Україні лише відбувається формування державної та регіональної політики підтримки МСБ в форматах, що відповідають етапам розвитку підприємницького середовища, змінам, що відбуваються в процесах інтегрування з Європою.

В Україні державна регіональна політика передбачає підтримку одночасно і процесу бізнес-інкубування, і самих бізнес-інкубаторів, але лише у вигляді декларацій, несистемних заходів, фактично без цільового регулювання та оцінювання впливу. Однак саме реальна підтримка дасть змогу системно регулювати процеси розширеного відтворення бізнесу, створить сприятливе ділове середовище регіону.

Оцінювання регіональної політики в процесах бізнес-інкубування має свою специфіку, рекомендуємо її структурувати за такими напрямками: стимулювання загальних заходів інфраструктурного забезпечення розвитку підприємницького середовища (умови оподаткування, фінансові пільги, новітні платформи інформаційного забезпечення, правові та нормативні акти й ін.); цільові проекти та програми національного,

регіонального, міжрегіонального, галузевого спрямування; новітні технології та інформаційні продукти, що відповідають потребам МСБ.

Баланс, єдність платформ розробників і взаємодія в межах розробки, впровадження, виконання та регулювання, реалізації заходів забезпечуються за рахунок дії принципів:

гармонійності відносин та рішень;

консолідації механізмів, інструментів, технологій, ресурсного забезпечення, регуляторного впливу, поглядів та рішень;

балансу інтересів у різних форматах відносин;

комунікативності та посилення усіх форм зв'язків;

синергії в прийнятті рішень та отриманні результатів.

Практично в усіх країнах світу, незалежно від рівня економічного розвитку, інституції підтримки бізнесу виконують одну, декілька або всі функції (інвестування, інформаційну, освітню, соціокультурну та ін.). Зазвичай вони спеціалізуються на виконанні окремих функцій та наданні спеціалізованих послуг. Такий підхід дає можливість сфокусуватися на окремих функціях та підвищити якість послуг, що надаються.

Державна та регіональна політика підтримки МСБ, її вектор бізнес-інкубування в українському менеджменті знаходяться на фазі первинного формування. Така ситуація є логічною та генетично прив'язаною до процесів розвитку ринкового середовища, формування бізнесу, змін векторів регіонального розвитку.

В теоретичному обґрунтуванні процесів розвитку державної та регіональної політики підтримки МСБ слід оцінювати не системність підтримки процесу бізнес-інкубування з позиції визначення та залучення в дію форм експліцитної та імпліцитної політики.

Імпліцитна форма регіональної політики визначається науковцями як обмежена форма цільових дій. Вона має вузький вектор дій у формі цільового регулювання за рахунок правових актів, стратегій розвитку, інших державних проектів та програм. Така політика зорієнтована на короткострокові дії та ефекти, її формат є активним щодо питань регулювання локальних і тимчасових заходів.

В Україні існують приклади класичної імпліцитної регіональної політики стосовно процесів бізнес-інкубування та підтримки малого бізнесу. Так, при такій політиці підтримки МСБ передбачаються заходи щодо організації агенцій регіонального розвитку, стимулювання організації бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів. Також у системі регіональної політики підтримки малого та середнього бізнесу в регіонах активізовано політику організації спеціальних економічних зон, спрощено

умови експортної діяльності для МСБ, задіяно інструменти цільової зовнішньої політики.

Як протилежність імпліцитній політиці постає експліцитна політика. Вона значно ширша, тут простежується складна дія великої кількості інструментів і механізмів державного впливу прямого та непрямого втручання (регулювання, адміністрування, контролю). Експліцитна державна регіональна політика має складний вплив на розвиток території за рахунок використання усього спектра державного втручання: економічного, політичного, іміджевого, інформаційного, комунікаційного, відтворювального та іншого характеру. Експліцитна форма політики включає імпліцитну як окремий вектор, групи заходів, інструменти або технології прийняття рішення, але одночасно задіяно заходи різних підвидів державної політики, витримано вектор загального розвитку.

Експліцитна форма регіональної політики є реальним потенціалом розвитку в Україні управлінського впливу держави на малий та середній бізнес. За основу вона повинна мати наявний потенціал бізнес-інкубування в регіонах.

Дія експліцитної регіональної політики поширюється безпосередньо на такі рівні: міжнародний, національний, регіональний та локальний.

Виокремимо та систематизуємо складові, які зможуть надати імпліцитній українській політиці підтримки МСБ характер, наближений до експліцитної.

Перший напрям посилення політики. Сьогодні досить часто в стратегіях розвитку регіонів України та в державній регіональній політиці спостерігається пріоритетне завдання створення бізнес-інкубаторів як інструменту підтримки малого та середнього бізнесу. Проте, країна ще не має такого різноманіття моделей бізнес-інкубаторів, які існують в усьому світі. Безперечно, це питання заслуговує на увагу та потребує вивчення зарубіжного досвіду на цьому етапі.

Такі знання мають бути дослідженими, оціненими та рекомендованими до впровадження з позиції сучасних знань регіонального менеджменту. Залучення та системне адаптування світового досвіду на рівні політик підтримки МСБ надасть не лише прискореного розвитку підприємництву, а ще вирішить такі питання, як інтегрування України в європейський ринковий простір [7, с. 430–436].

Другий напрям посилення політики. Особливої інтеграції політика підтримки МСБ та її сегмент бізнес-інкубування потребує з інноваційною державною політикою, відповідним правовим регуляторним полем. Таке

зрощення політик є обов'язковим з позиції форматів майбутньої інноваційної моделі української економіки.

В цілому слід визнати, що малий інноваційний бізнес в основному пов'язаний з фундаментальними та прикладними дослідженнями, а також з науково-дослідними розробками. Інновації – це завжди генерування ідей та продукування нової продукції/послуги, які, хоча й мають високий ризик, але в майбутньому формують новітні ринки, окреслюють зміни галузевої структури, приносять високі прибутки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Україні, передусім, потрібно досліджувати та враховувати накопичений досвід розвинених країн з питань розвитку і підтримки малого та середнього бізнесу, інноваційних проектів, кластероутворення. Адже в розвинених країнах досить давно використовується механізм так званого «виращування» або ж інкубування бізнесу. Зрозуміло, що на початковому етапі своєї діяльності малі інноваційні підприємства є дуже вразливими до реалій бізнесу, тим більше, що інновації завжди несуть у собі певний ризик.

Досвід багатьох країн показує, що інституції підтримки підприємництва виступають важливою складовою загальної інфраструктури підтримки сектору малих і середніх підприємств. Їх завдання полягає в тому, щоб у взаємодії з органами публічної влади формувати сприятливі умови для розвитку цього сектору економіки. Тому, подальші дослідження підтримки малого та середнього бізнесу повинні базуватися на формуванні ефективної регіональної політики, адже така підтримка пов'язана з визнанням важливої економічної та соціальної ролі цих секторів підприємництва та необхідності компенсації нерівних умов, у яких перебувають малі та середні суб'єкти господарювання порівняно з великими підприємствами. Отже, основне призначення інституцій підтримки підприємництва полягає в тому, щоб пришвидшити економічний розвиток шляхом формування генерації підприємців, здатних ризикувати та діяти в умовах невизначеності результатів своєї діяльності при створенні нових підприємств.

Література:

1. Бородіна О. А. Державне управління розвитком регіонів: європейський досвід та його адаптація в Україні: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01 «Теорія та історія держ. упр.»; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Дніпропетровськ, 2013. 20 с.

2. Концепція державної регіональної політики: затв. Указом Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>.

3. Гладій І. Й. Регіональна політика та сценарії просторового розвитку ЄС. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2008_1/0064.pdf.

4. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети. *Наук. думка*. Київ, 2006. С. 17.

5. Барбакова Л. В. Фінансові інструменти і проблеми залучення фінансових засобів в малий і середній бізнес. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2008. № 4 (4). С. 103–110.

6. Фінагіна О. В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: монографія НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. 228 с.

7. Економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні проблеми діяльності підприємств. *Теоретичні підходи до розуміння поняття ділового середовища як базису розвитку малого бізнесу*: кол. монографія / Сурай А. С. та ін.; за заг. ред. Л. М. Савчук, М. Фіц. Дніпро: Герда, 2016. С. 430–438.

УДК 37.015.6

РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРІОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН

МИЛЬНІЧЕНКО С. М.,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та
бізнес-адміністрування
Черкаського державного
технологічного університету

У статті здійснено критичний аналіз розвитку освіти в Україні. Виділено та класифіковано ключові проблеми розвитку сучасної освіти в Україні, серед яких найбільш значущі: застарілість методів викладання, виїзд кваліфікованих вчителів та викладачів за кордон, низька якість освіти, велика кількість вищих навчальних закладів, недостатнє фінансування галузі, відтік українських студентів на навчання за кордон.

Наукове видання

**Збірник наукових праць Донецького державного університету
управління**

**«ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАБІЛЬНОГО СОЦІАЛЬНО–ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ»**

Серія «Економіка»

Том XX

Випуск 313

Мови: українська, російська, англійська

Відповідальний за випуск

О. В. Балусва

Технічний редактор

О. О. Дубравіна

Підписано до друку 26.09.2019. Формат 60x84/16. Папір офісний.
Гарнітура Times New Roman Суг. Друк цифровий. Ум. друк. арк. 12,8.
Обл.-вид. арк. 13,95. Наклад 100 прим.

Донецький державний університет управління 87513,
м. Маріуполь, вул. Карпінського, 58